

Дисципліна: «Музика ХХ-ХХІ сторіччя. Східна Європа та українське зарубіжжя».

Група: IV курс.

Факультет: ІТФ.

Дати занять: 29.04; 06.05..

Викладач: Копиця М.Д., доктор мистецтвознавства, професор кафедри історії української музики та музичної фольклористики.

Тема №1. Камерно–вокальна, ораторіальна творчість періоду 1930–50-х рр. Соціальна ангажованість та національні пошуки композиторів Росії, Польщі, Болгарії, Словаччини.

Ораторії та кантати періоду 1930-1950-х років

Неоднозначний та протирічливий характер розвитку жанру. Втілення офіційних тем під гаслом захисту Батьківщини - „Сказання про землю руську” Ю. Шапоріна, „Олександр Невський” та „На сторожі миру” С. Прокоф’єва, „На полі Куліковому” Ю. Шапоріна.

Поєднання класичних західно-європейських рис кантатно-ораторіальних жанрів з досягненнями національних культурних традицій. Розвиток кантатно-ораторіального жанру всупереч офіційним тенденціям авторитарного суспільства.

„Кантата до ХХ-річчя Жовтня” Прокоф’єва та неоднозначне вирішення революційної тематики. Підтексти та алюзії в літературному лібретто та інтонаційних характеристиках образних систем.

„Антиформалістичний райок” і „Пісня про ліси” Шостаковича та сатиричні жанрово-інтонаційні, тематико-драматургічні мутації.

Вокально-симфонічні твори Г.Свірідова. Поетичне втілення теми Поета, Батьківщини, Революції, яскрава новаторська пластика музичних образів. Темі „Поет - Революція” в творах „Пам’яті сергія Єсеніна” та „Патетичної ораторії”.

Стравінський та його балети неокласичної орієнтації (Історія солдата, Пульчинелла, Агон).

Література:

Музыка XX столетия. - Т. II, III. – М., 1979.

История современной отечественной музыки. - Вып. I, II. - М., Музыка: 1995, 1999.

Никитина Л. Советская музыка. История и современность. - М., 1991.

Тараканов М. Музыкальная культура РСФСР. - М., 1987.

Тема №2. Музична культура країн Східної Європи останньої третини ХХ ст. Періодизація. Шістдесятництво як нова естетична константа епохи застою. Авангардні пошуки в музичному мистецтві.

Музична культура Східної Європи – новий погляд на розвиток культури. Внутрішня періодизація. Нова фактологічна та концепційна структура вивчення періоду. Протиріччя епохи застою радянської системи.

Шістдесятництво, як нова естетична позиція авангардних пошуків. Полістилістика. Постмодерна естетика. Новий етап неоромантичних пошуків. Розширення діапазону творчих пошуків у різних національних школах - від А.Александрова до А.Баланчивадзе, А.Шнітке до Г.Канчелі, від Я.Іванова до І.Калніня. Оновлення традицій, розширення засобів виразовості, вільне володіння новими композиційними прийомами. Поляризація художніх смаків.

Загальна характеристика музичної культури. Покоління митців старшого і середнього покоління (Шолохов, Стельмах, Гончар, Твардовський, Айтматов, Межелайтис, Гамзатов, Шукшин). Основна проблематика - правдива історія, духовні виміри покоління, покаяння. Після періоду лозунговості, заангажованості, нівелювання особистості зазвучав Голос Митця. Концепція Людина-Сучасність вирішувалась в інтелектуальній, духовній аурі. Новий голос молодого покоління – Б. Ахмадуліна, Р. Рождественський, Ліна Костенко, Б. Олійник.

Художник і влада. Система соціального творчого замовлення, за що держава щедро платила. Трагедія митців вихованих в тенетах політизованої системної ситуації заохочень за принципом рівності та ординарності. Репертуарна політика під контролем держави.

Філософські напрямки, що відзеркалювали пошуки митців. Фрейдівська філософія, її актуалізація в експресіоністських та сюрреалістичних пошуках. Вульгаризація ідей - сурогатна модель сексуальних інстинктів.

Філософія інтуїтивізму (А. Бергсон) та експерименти в тенетах безсюжетності, потреба у високому інтелектуальному рівневі аудиторії, що сприймає продукт мистецтва.

Філософія-релігія. Її крайні прояви - в релігійному фанатизмі.

Нові сплески національних відкриттів на ґрунті нових фольклорних знахідок.

Тенденції глобалізації, американізації культури. Спроби країн протистояти.

Нові стильові шукання на вісі модернізм - постмодернізм.

Радикальні новації (додекафонія, вебернівська традиція).

Синтез стилів - визначальна позиція. Відкрита асоціативність. Мислення техніками ХХ ст. Гра зі стилями. Полістиль або новий моностиль. Ідея

діалогізма. Діалог часів, культур. Подієвість як фактор внутрішнього руху. Міфологізація сучасності та історії. Асоціативність, символіка цитат, монограм, лейттем. Включення в європейську систему нових ладових, пантональних, фольклорних систем неєвропейських народів. Архаїчні системні лади, поліфонізація, робота з жанровими моделями.

Література:

Тараканов М. Традиции и новаторство в современной советской музыке // Проблемы традиций и новаторства в современной музыке. - М. 1982.

Шнитке А. На пути к воплощению новой идеи. // Проблемы традиции и новаторства в современной музыке. - М., 1982.

Раабен Л. Еще раз про неоклассицизм // История и современность. - М., 1981.

Притыкина Музыкальное время: понятия и явления. // Пространство и время в искусстве. - Л., 1988.